אף אנו נאמר איילונית דוכרנית דלא ילדה: **מתני'** א)הגיורת והשבויה והשפחה שנפדו ושנתגיירו ושנשתחררו פחותות מבנות שלש שנים ויום אחד כתובתן מאתים ויש להן טענת בתולין: **גמ'** אמר רב הונא ב)גר קטן מטבילין אותו על דעת בית דין מאי קמ"ל א)דזכות הוא לו וזכין לאדם שלא בפניו תנינא ב)ג)זכין לאדם שלא בפניו ואין חבין לאדם שלא בפניו מהו דתימא עובד כוכבים בהפקירא ניחא ליה דהא קיימא לן ג)דעבד ודאי בהפקירא ניחא ליה קמ"ל דהני מילי גדול דטעם טעם דאיסורא אבל קטן זכות הוא לו לימא מסייע ליה הגיורת והשבויה והשפחה שנפדו ושנתגיירו ושנשתחררו פחותות מבנות שלש שנים ויום אחד מאי לאו דאטבלינהו על דעת בית דין לא הכא במאי עסקינן בגר שנתגיירו בניו ובנותיו עמו ד)דניחא להו במאי דעביד אבוהון אמר רב יוסף ה)הגדילו יכולין למחות איתיביה אביי הגיורת והשבויה והשפחה שנפדו ושנתגיירו ושנשתחררו פחותות מבנות שלש שנים ויום אחד כתובתן מאתים ואי ס"ד הגדילו יכולין למחות יהבינן לה כתובה דאזלה ואכלה בגיותה ו)לכי גדלה לכי גדלה נמי ממחייא ונפקא ז)כיון שהגדילה ד)שעה אחת ולא מיחתה שוב אינה יכולה למחות מתיב רבא ה)אלו נערות שיש להן קנס הבא על הממזרת ועל הנתינה ועל הכותית ועל הגיורת ועל השבויה ועל השפחה שנפדו ושנתגיירו ושנשתחררו פחותות מבנות שלש שנים ויום אחד יש להן קנס ואי אמרת הגדילו יכולין למחות יהבינן לה קנס דאזלה ואכלה בגיותה לכי גדלה לכי גדלה נמי ממחייא ונפקא כיון שהגדילה שעה אחת ולא מיחתה שוב אינה יכולה למחות אביי לא אמר כרבא התם קנסא היינו טעמא ו)ט)שלא יהא חוטא נשכר רבא לא אמר כאביי ז)ח)כתובה היינו טעמא שלא תהא קלה בעיניו להוציאה: **מתני'** ט)הגדול שבא על הקטנה וקטן שבא על הגדולה ומוכת עץ כתובתן מאתים דברי רבי מאיר ק)וחכ"א י)מוכת עץ כתובתה מנה כ)בתולה אלמנה גרושה וחלוצה מן הנישואין כתובתן מנה ואין

רש"י

אף אנו נאמר. אף אנו נדרוש את השמות מה לשון איילונית שקראו חכמים לאשה שאינה ראויה לילד: **דוכרנית.** לשון איל תמים דמתרגמינן דכר שלים (ויקרא ה). הרי היא כאיל שאינו יולד: **גמ'** ט) **(על דעת ב"ד).** אם אין לו אב ואמו הביאתו להתגייר: **מטבילין.** דאין לך גר בלא מילה וטבילה: **על דעת בית דין.** שלשה יהו בטבילתו כדין כל טבילת גר שצריכים ג' והן נעשין לו אב והרי הוא גר על ידיהן ומגעו ביין כשר: **מהו דתימא עובד כוכבים בהפקירא ניחא ליה.** וחוב הוא לו ואין אדם נעשה שליח לאדם לחובתו שלא בפניו כלומר שלא מדעתו וקטן לאו בר דיעה הוא: **דהא גבי עבד קי"ל.** בפ"ק דגיטין (דף יג.) דודאי בהפקירא ניחא ליה נוח לו להיות עבד ויהא מותר בהפקר זימת השפחות מהיות בן חורין להיות מותר בבת ישראל דלא זילא ליה ולא שכיחא ליה להפקירא: **קמ"ל.** הכא דגבי עובד כוכבים קטן לא אמרינן הכי: **דהני מילי.** דניחא ליה בהפקירא: **גדול.** שגדל [במדות] הפקירות וטעים ליה טעמא דאיסורא: **הגדילו.** קטנים שנתגיירו ואפי' עם אביהן: **יכולין למחות.** ולומר אי אפשינו להיות גרים וחוזרין לסורן ואין לנו לענשן בב"ד ואפי' ידינו תקיפה ואם קדש אשה משמיחה אינה צריכה גט להיות כישראל מומר י): **לכי גדלה.** לא יהבינן לה עד שתגדיל: **שוב אינה יכולה למחות.** ואם מיחתה הרי היא כישראלית מומרת כ) ליענש בכל עונשי ב"ד: **שיש להן קנס.** נ' כסף אם יאנסו: **הבא על הממזרת.** ואע"ג דלא קרינן ביה ולו תהיה לאשה ל) שהרי אינה ראויה לקיימה אפילו הכי יש לה קנס כדלקמן [כט:]: **אביי לא אמר כרבא.** דמותיב מקנסא דקסבר לאו תיובתא היא דטעמא דקנסא שלא יהא חוטא נשכר להפטר: **רבא לא אמר כאביי.** דמותיב מכתובה דהתם טעמא מאי תקינו לה רבנן כתובה שלא תהא קלה בעיניו להוציאה וכל זמן שלא מיחתה גיורת היא ועבדינן לה תקנתא: **מתני' הבא על הקטנה.** פחותה מבת שלש שאין ביאתה ביאה שהרי בתוליה חוזרין: **וקטן.** פחות מבן תשע שאמרו חכמים אין ביאתו ביאה ובא על הגדולה: **ומוכת עץ.** שנתקע לה עץ באותו מקום: **כתובתן מאתים.** אם נשאו לאיש אחרי כן לא אבדו בכך את כתובתן אם נשאה סתם ולא פירש לה כלום: **בתולה.** שהיא אלמנה או גרושה או חלוצה: **מן הנישואין.** כגון שנכנסה לחופה ומת בעלה בחזקת שלא נבעלה: **כתובתה מנה.** אם ניסת לאחר סתם כתובתה מנה דבחזקת בעולה קיימא משנכנסה לחופה: ואין

תוספות

מטבילין אותו על דעת ב"ד משום דזכות הוא. ותימה דהא זכייה הוי מטעם שליחות דכיון דזכות הוא לו אנן סהדי דעביד ליה שליח כדמוכח בפ"ק דב"מ (דף יב.) גבי חצר משום יד איתרבאי ולא גרע משליחות וא"כ היאך זכין לקטן והלא אין שליחות לקטן כדאמרינן באיזהו נשך (שם עא:) ועוד דאכתי עובד כוכבים הוא ואמרי' התם דקטן דאתי לכלל שליחות אית ליה זכייה מדרבנן עובד כוכבים דלא אתי לכלל שליחות אפילו זכייה מדרבנן לית ליה ונראה לר"י דהכא נמי דזכין לו מדרבנן כדאמרינן התם דקטן אית ליה זכייה מדרבנן ואע"ג דאכתי עובד כוכבים הוא הא אתי לכלל שליחות א"נ כיון דבהך זכייה נעשה ישראל הוה ליה כישראל גמור לענין זכייה וא"ת היכי הוי גר מדרבנן ושרינן ליה בבת ישראל וקידושיו קידושין הא מן התורה עובד כוכבים הוא וי"ל דקסבר כמ"ד בהאשה רבה (יבמות דף פט:) דיש כח ביד חכמים לעקור דבר מן התורה בקום ועשה וכי פריך מאי קמ"ל הוה מצי לשנויי קמ"ל דיש כח ביד חכמים לעקור דבר מן התורה בקום ועשה וחד מתרי טעמי נקט והא דאמרי' בריש בן סורר (סנהדרין דף סח: ושם) גבי גזל הגר אם אין לאיש גואל איש אתה צריך לחזור אחריו אם יש לו גואל אבל קטן אי אתה צריך לחזור אחריו כו' משכחת לה גר קטן מן התורה במעוברת שנתגיירה מ) כדאמרי' בפרק הערל (יבמות דף עח. ושם) עובדת כוכבים מעוברת שנתגיירה בנה אין צריך טבילה והוי גר מן התורה דישראל גמור הוא ואית ליה ממון מן התורה כגון שירש את אמו ואי אתה צריך לחזור עליו שאין לו יורשין שאינו מוליד ואחיו מן האם אין יורשין אותו ולפי ספרים דגרסינן בב"מ (דף עא:) זכייה מיהא אית ליה ולא גרס מדרבנן ניחא דמצי למימר דאית ליה זכייה מן התורה ועובד כוכבים קטן כיון דבא להתגייר חשבינן ליה כישראל קטן ואע"ג דזכייה הוי מטעם שליחות ואין לו שליחות מן התורה ה"מ בדבר שיש בו קצת חובה כגון להפריש תרומתו דשמא היה רוצה לפוטרה בחטה אחת או שמא היה רוצה להעדיף אבל הכא שזכות גמור הוא לו יש לו שליחות: **מהו דתימא עובד כוכבים בהפקירא ניחא ליה.** ואע"ג דרבנן פליגי אר' מאיר בפ' קמא דגיטין (דף יג. ושם) ולית להו טעמא דבהפקירא ניחא ליה ה"מ גבי עבד שאינו חושש בהפקירא שמפקיע עצמו מן השעבוד אבל גבי עובד כוכבים שאינו משועבד ניחא ליה בהפקירא וכן נראה דאי לא תימא הכי היכי מייתי סייעתא מההוא דגיורת דלמא רבנן היא דאפילו בגדול לית להו בהפקירא ניחא ליה: **אבל קטן** זכות הוא לו. והא דתנן בפרק קמא דגיטין (ג"ז שם) האומר תנו גט זה לאשתי ושיחרור זה לעבדי רצה לחזור בשניהם יחזור דברי רבי מאיר היינו בעבד גדול דבקטן מודה רבי מאיר דזכות הוא לו דלא ניחא ליה בהפקירא כדאמרינן הכא משום דלא טעים טעמא דאיסורא א"נ איירי אף בעבד קטן וכגון שהוא של כהן דחוב הוא לו שילא לחירות לפי שמפסידו מלאכול בתרומה: **לכי גדלה.** ס) וא"ת והלא כבר גדולה היא שהיא נערה כיון שהיא בת קנס ומפרש ר"י לכי גדלה ונהגה מנהג יהודית: **אביי לא אמר כרבא שלא יהא חוטא נשכר.** משמע דרבא לית ליה טעמא דשלא יהא חוטא נשכר וקשה דאמרי' בפ' שור שנגח ד' וה' (ב"ק דף לח: ושם) קסבר רבי מאיר כותים גירי אמת הן וקנס הוא דקניס ר"מ בממונם לענין שור שנגח שלא יטמעו בהן ופריך אלו נערות שיש להן קנס הבא על הכותית ואי קניס ר"מ בממונם ה"נ ניקנוס ומשני דהכא לא בעי למקנס שלא יהא חוטא נשכר והשתא לרבא דלית ליה הכא טעם דחוטא נשכר היכי מצי משני התם וי"ל דהתם אית ליה שפיר האי טעמא כיון דבדין יש להן קנס דגרי אמת הן אלא דבעי' למקנס להו סברא הוא דמשום טעמא שלא יהא חוטא נשכר מוקמינן לה אדינא אבל הכא סבירא ליה לרבא דמשום טעמא שלא יהא חוטא נשכר אין ליתן לה כיון דמן הדין לית לה שהרי עובדת כוכבים גמורה היא אם תמחה ובפ' אלו נערות (לקמן דף לו:) דאית ליה לרבא שלא יהא חוטא נשכר גבי שבויה משום דמוקמינן לה בקדושתה: ושמואל

מסורת הש"ס

א) [ע' תוס' גיטין ה: ד"ה והא קי"ל], ב) [עירובין פא: יבמות קיח: וש"נ], ג) [גיטין יג. ע' תוס' שם], ד) [קשה א"כ מתי תדע שעת המחאה דהא בקטנות אינה יכולה למחות כר"י י"ל כגון שהתחילה מנהג גיות יום לפני גדלותה וכן נהגה יום או יומים לאחר גדלותה. ת"י עה"ג], ה) לקמן כט. ב"ק לח:, ו) [יבמות לב: וש"נ], ז) [יבמות פט. לקמן לט: נד.], ח) [לקמן יג.], ט) [נ"ל גר קטן], י) בס"א: משומד, כ) בס"א: משומדת, ל) [דברים כב], מ) [וע' תוס' ב"ק קט: ד"ה קטן ותוס' סנהדרין סח:],

גליון הש"ס

גמ' שלא יהא חוטא נשכר. פ"ב דחלה מ"ז נדה דף ד ע"ב: תום' ד"ה לכי גדלה. וא"ת והלא כבר גדולה. עיין נדה מד ע"ב תוס' ד"ה שלשים יום:

מוסף רש"י

זכין לאדם שלא בפניו ואין חבין לאדם שלא בפניו. אין אדם יכול ליעשות שלוחו שלא מדעתו לדבר שהוא חובה או הפסד (קדושין כג.) דאין אדם נעשה שליח לחבירו שלא מדעתו להפסידו, אבל להרויחו אנן סהדי דניחא ליה לפיכך זכין ואין חבין (חולין פג.) **דבר שהוא** לרעתו קרוי חובה (לעיל י: ובעי"ז ב"מ י.) **דבר שהוא** טוב לו שאינו חפץ בו (סוטה כה.). **אלו נערות.** דוקא נערה, משהביאה שתי שערות עד שתבגר, והם ששה חדשים שבין נערות לבגרות, אבל קטנה ובוגרת אין להם קנס. **שיש להן קנס.** אם אנסה אדם נותן לאביה חמשים כסף כדכתיב (דברים כב) ונתן האיש השוכב וגו' (לקמן כט.). **ועל הנתינה.** מן הגבעונים והיא אסורה לקהל דדוד גזר עליהם כדאמרינן ביבמות (עח:) ועל שם ויתנם יהושע חוטבי עצים ושואבי מים וגו' (יהושע ט) קרי להו נתינים (לקמן כט.). **ועל הכותית.** קסבר גירי אריות הן ויש בהן בלאו לא תתחתן בם (שם). **ועל השבויה.** ישראלית שנשבית פחותה מבת שלש שנים, דבחזקת בתולה היא, שאפילו נבעלה בתוליה חוזרים (שם).

עין משפט נר מצוה

סב א מיי' פי"א מהל' אישות הל' א' סמג עשין מח טוש"ע אה"ע סי' סז סעי' ג:

סג ב מיי' פי"ג מהל' איסורי ביאה הל' ז סמג לאוין קטז טוש"ע יו"ד סי' רסח סעי' ז:

סד ג מיי' פ"ד מהל' זכיה הל"ב סמג עשין פ"ב טוש"ע חו"מ סי' רמג סעי' א וטוש"ע יו"ד סי' רסח סעי' ז':

סה ד ה ו ז מיי' פ"י מהל' מלכים הל"ג טוש"ע יו"ד סי' רסח סעי' ז':

סו ח מיי' פ"י מהל' אישות הל"ז טור אה"ע סי' סו:

סז ט מיי' פי"א מהל' אישות הל"ג סמג עשין מח טוש"ע שם סי' סז סעיף ד:

סח י מיי' שם טוש"ע שם סעיף ה:

סט כ מיי' שם הל' א טוש"ע שם סעי' ג:

תוספות רי"ד

הגיורת והשבויה והשפחה שנפדו ושנתגיירו ושנשתחררו פחותות מבנות ג' שנים ויום אחד כתובתן מאתים ויש להן טענת בתולים. פי' בחזקת בתולות הן. ואם נמצאת בעולה אומר לה מקחי מקח טעות ואבדה כל כתובתה. אמר ר"ה גר קטן מטבילין אותו ע"ד ב"ד. פי' אע"פ שאין לו אב ואם כגון תינוק שנמצא מושלך או שבו ישראל קטני פלשתים ב"ד מלין אותם והם כישראל לכל דבר. והמורה פי' מטבילין אותו. דאינו גר עד שימול ויטבול. עיין פרק החולץ [דף מו] ובפ"ח דיבמות [דף ע"א]. מאי קמ"ל דזכין לאדם שלא בפניו תנינא זכין לאדם שלא בפניו ואין חבין לו לאדם אלא בפניו. מ"ד בהפקירא ניחא ליה וחוב הוא לו. פי' שאין אדם נעשה שליח לחובתו שלא בפניו כלומר שלא מדעת. קמ"ל דה"מ גדול דטעים טעמא דאיסורא אבל קטן זכות הוא [לו]. אמר ר"י ואם הגדילו. פי' הקטנים שנתגיירו ואפי' עם אביהן יכולין למחות. פי' יכולין לומר אי אפשינו להיות גרים ואין לנו לעונשם בב"ד. ואפילו ידינו תקיפה. ואם קידש אשה משמיחה אינה צריכה גט להיות כישראל מומר. ודוקא שלא הגיעו לכלל שתי שערות אבל אם הגדילו ולא מיחו אין יכולין למחות ואם מיחו הרי הן כישראל מומר וקידושי' קידושין. א) והגדילו דר"י לאו דוקא שבאו לכלל עונשין אלא שבאו לכלל דעת ועדיין לא באו לכלל עונשין: **מתני'** הגדול שבא על הקטנה וקטן שבא על הגדולה ומוכת עץ כתובתן מאתים. דברי ר"מ וחכ"א מוכת עץ כתובתן מנה. פי' קטנה פחותה מבת ג' שנים ויום אחד שאין ביאתה ביאה שהרי בתוליה חוזרין. וקטן פחות מבן ט' שאמרו חכמים אין ביאתו ביאה לקנות קנין גמור. כגון אם בא על יבמתו דהתם אמרי' אין ביאתו ביאה ב) חשובה לקנות לגמרי. פי' לא גרעה אותה ביאה ממאמר בגדול. שכמו שמאמר בגדול פוסלה על שאר האחין. כך ביאת [פחות] בן ט' פסלה על האחין. עיין בס"פ האשה רבה: מוכת עץ שנתקע לה עץ באותו מקום ויצאו בתוליה כתובתה מאתים. פי' לא הפסידו כתובתן אם נישאו סתם וחכ"א מוכת עץ כיון שאיבדה בתוליה כתובתה מנה:

א) ובדברי רבינו אלו נתיישב קושיית התו' כאן בד"ה קשה וע"ש. ב) ע"ש ביבמות דף נו דמיירי שם בביאת בן תשע דעשו כמאמר בגדול אבל בפחות מבן תשע לא מיירי התם כלל וצ"ע.

ואין להן טענת בתולים [א] הגיורת והשבויה והשפחה שנפדו ושנתגיירו ושנשתחררו יתירות על בנות שלש שנים ויום אחד כתובתן מנה ואין להן טענת בתולין: **גמ'** אמר רב יהודה אמר רב קטן הבא על הגדולה עשאה מוכת עץ כי אמריתה קמיה דשמואל אמר [ב] אין מוכת עץ בבשר איכא דמתני לה להא שמעתא באפי נפשה קטן הבא על הגדולה רב אמר עשאה מוכת עץ ושמואל אמר אין מוכת עץ בבשר מתיב רב אושעיא גדול שבא על הקטנה וקטן הבא על הגדולה ומוכת עץ כתובתן מאתים דברי ר"מ וחכמים אומרים מוכת עץ כתובתה מנה אמר רבא הכי קאמר גדול הבא על הקטנה ולא כלום [א] דפחות מכאן כנותן אצבע בעין דמי וקטן הבא על הגדולה עשאה מוכת עץ ומוכת עץ גופא פלוגתא דר"מ ורבנן אמר רמי בר חמא [ב] מחלוקת כשהכיר בה דר"מ מדמי לה לבוגרת ורבנן מדמו לה לבעולה אבל לא הכיר בה דברי הכל ולא כלום ור"מ אמאי מדמי לה לבוגרת נדמייה לבעולה בעולה איתעביד בה מעשה בידי אדם הא לא איתעביד בה מעשה בידי אדם ורבנן אדמדמו לה לבעולה נדמייה לבוגרת בוגרת לא איתעביד בה מעשה כלל הא איתעביד בה מעשה אבל לא הכיר בה לדברי הכל ולא כלום מתיב רב נחמן [ג] היא אומרת מוכת עץ אני והוא אומר לא כי אלא דרוסת איש את ר"ג ור' אליעזר אומרים נאמנת אלא אמר רבא בין הכיר בה ובין לא הכיר בה לר"מ מאתים לרבנן הכיר בה מנה לא הכיר בה ולא כלום והדר ביה רבא דתניא כיצד [ד] הוצאת שם רע בא לבית דין ואמר פלוני לא מצאתי לבתך בתולים אם יש עדים שזינתה תחתיו יש לה כתובה מנה אם יש עדים שזינתה תחתיו בת סקילה היא הכי קאמר אם יש עדים שזינתה תחתיו בסקילה זינתה מעיקרא יש לה כתובה מנה [ה] ואמר רב חייא בר אבין אמר רב ששת זאת אומרת כנסה בחזקת בתולה ונמצאת בעולה יש לה כתובה מנה ומתיב רב נחמן [ו] הנושא את האשה ולא מצא לה בתולים היא אומרת משארסתני נאנסתי ונסתחפה שדהו והוא אומר לא כי אלא עד שלא אירסתיך והיה מקחי מקח טעות ולית לה כלל ואמר להו רב חייא בר אבין אפשר רב עמרם וכל גדולי הדור יתבי כי אמר רב ששת להא שמעתא וקשיא להו ושני מאי מקח טעות נמי ממאתים אבל מנה אית לה ואת אמרת לית לה כלל ° ואמר רבא מאן דקא מותיב שפיר קא מותיב [ג] מקח טעות לגמרי משמע ואלא קשיא הך תריץ ואימא הכי אם יש עדים שזינתה תחתיו בסקילה זינתה מעיקרא ולא כלום [ד] נמצאת מוכת עץ יש לה כתובה מנה והא רבא הוא דאמר לרבנן לא הכיר בה ולא כלום אלא ש"מ הדר ביה רבא מההיא ת"ר כנסה ראשון לשום נישואין [ה] ויש לה עדים שלא נסתרה אי נמי נסתרה ולא שהתה כדי ביאה אין השני יכול לטעון טענת בתולים שהרי כנסה ראשון

אמר

ואין להן טענת בתולין. אין יכול להפסידה אותו מנה ולומר בחזקת בתולה נשאתיך והרי מקחי מקח טעות: **גמ' עשאה מוכת עץ.** נהי דאין ביאתו ביאה מיהו לא גרע מעץ הנתקע ולרבנן דפליגי אמוכת עץ כתובתה מנה וכן לענין כהן גדול דתנן (יבמות דף נט.) לא ישא את מוכת עץ הא נמי אסירא ליה: **אין מוכת עץ בבשר אדם.** ואי בעולה לא הויא מוכת עץ נמי ליתא: **באפי נפשה.** בלא גברי דלא אמר רב יהודה משמיה דרב ומשמיה דשמואל אלא אינהו גופייהו איפלוג בה: **וקטן שבא על הגדולה ומוכת עץ.** ומדפלגינהו תנא לתרתי ולא איפלוג רבנן אלא במוכת עץ שמעת מינה אין מוכת עץ בבשר: **הכי קאמר גדול הבא על הקטנה ולא כלום.** אינה ביאה לדברי הכל הלכך כתובתה מאתים ולא איפלוג רבנן עלה דפחות מכאן כנותן אצבע בעין דתנן במסכת נדה (דף מד:) גבי בת פחותה מג' שנים ויום אחד מה הדמעה היוצאת ע"י אצבע באה אחרת תחתיה אף בתולים של פחות מכן חוזרין אחרים תחתיהם: **וקטן שבא על הגדולה.** מוכת עץ היא זו וכתובתה מאתים דברי רבי מאיר וחכמים אומרים כל מוכת עץ כתובתה מנה והא נמי דקא משוית לה מוכת עץ כתובתה מנה: **כשהכיר בה.** כשכנסה וכתב לה כתובה היה יודע שהיא מוכת עץ: **מדמי לה לבוגרת.** דקיימא לן שכלו בתוליה במס' יבמות (דף נט.) דקתני בבתוליה[ז] פרט לבוגרת שכלו בתוליה ואפי' הכי כתובתה מאתים: **ולא כלום.** דמקח טעות הוא ואפי' מנה אין לה: **היא אומרת מוכת עץ אני.** משנתנו היא: **והוא אומר לא כי אלא דרוסת איש את.** הנושא את האשה בחזקת בתולה ולא מצא לה בתולים היא אומרת מוכת עץ אני כו' ש"מ אית לה כתובה או מנה או מאתים דאי לית לה מאי נאמנת דקאמר רבן גמליאל אלמא מוכת עץ שלא הכיר בה יש לה כתובה תיובתא דרמי בר חמא דאמר לא הכיר בה דברי הכל ולא כלום: **אלא אמר רבא לר"מ בין הכיר בה בין לא הכיר בה מאתים.** ומתני' דקתני היא אומרת מוכת עץ אני וקא תבעה מאתים רבי מאיר היא: **לרבנן הכיר בה מנה.** ומתני' דהכא דקתני וחכמים אומרים מוכת עץ מנה כשהכיר בה: **לא הכיר בה ולא כלום.** והא לא מצינו למימר לר' מאיר הכיר בה מאתים לא הכיר בה מנה דאי במקח טעות מחזקינן ליה משום דלא הכיר בה לית לה מידי ואי לאו מקח טעות הוא אין חילוק בין הכיר ללא הכיר: **והדר ביה רבא** גר' ול"ג מההיא. והדר ביה רבא ממאי דאמר לרבנן לא הכיר בה ולא כלום אלא בין הכיר בין לא הכיר יש לה מנה לרבנן ומאתים לר"מ ומתני' דהתם דברי הכל: **הוצאת שם רע.** ליענש מאה כסף אם שקר וליסקל אם אמת היה: **בא לב"ד.** זקוק לבוא לב"ד ואומר כו': **ואמר רב חייא** גרסי': **ומותיב רב נחמן** גר': **נסתחפה שדהו.** מזלך גרם. כאדם שהמטר בא וסוחף את זריעתו ועוקרה: **מקח טעות לגמרי משמע.** ואין לה כלום: **כי אמרה רב ששת להא שמעתתא.** להאי זאת אומרת דלעיל דיש לה כתובה מנה: **וקשיא להו.** הא דאותבינן: **ואמר רבא** גרסי': **ואלא קשיא הך.** ואקשינן לרבא אלא קשיא הך דלעיל דקתני זינתה מעיקרא יש לה כתובה מנה: **תריץ.** להאיך דלעיל דכיצד הוצאת ש"ר תירוצא דתרצת לה לא תתרצה הכי אלא הכי אם יש עדים כו': **נמצאת.** לא הכיר בה משמע וקא מתרץ רבא יש לה כתובה מנה אלמא הדר ביה מההיא דלעיל דהא איהו אמר לרבנן ולא כלום וכרבי מאיר נמי לא תוקמה דהא רבי מאיר מאתים קאמר: **ויש לה עדים שלא נסתרה.** רבותא אשמעינן דאפי' הכי אין השני יכול לטעון טענת בתולים להפסידה כתובתה ולימא מקח טעות הוא: **שהרי כנסה ראשון.** ועליו לדעת שנבעלה:

זאת

ושמואל אמר אין מוכת עץ בבשר. בלא הסיר בתולין איירי דאי בהסיר למה יש לה להיות פחותה ממוכת עץ: **לרבנן הכיר בה מנה לא הכיר בה ולא כלום.** ומתני' ר"מ היא ולא רבנן ואם תאמר אמאי לא קאמר לרבנן בין הכיר בה בין לא הכיר בה מנה כדקאמר במסקנא ותיתי מתניתין לדברי הכל וי"ל דלא ניחא ליה למימר הכי דכיון דרבנן מדמו לה לבעולה הויא בלא הכיר בה כמו כנסה בחזקת בתולה ונמצאת בעולה וסבירא ליה דלית לה ולא כלום ובמסקנא סבר הא דמדמו לה לבעולה היינו לענין מנה אבל מקח טעות לא הויא כמו בעולה דאינו מקפיד כ"כ במוכת עץ שיהא מקח טעות: **הדר ביה רבא מההיא.** אבל מהא לא בעי למימר דהדר ביה משום דמקח טעות לגמרי משמע וא"ת מנא לן דהדר ביה ממה שאמר לרבנן לא הכיר בה ולא כלום נאמר שחזר בו ממה שאמר לא הכיר בה לר"מ מאתים אלא נפרש לא הכיר בה מנה ונוקי ברייתא כרבי מאיר וי"ל כדפי' לעיל בקונטרס דאין זה סברא דאי חשיב מקח טעות לא יהא לה כלום ואי לא חשיב מקח טעות למה לא יהא לה מאתים כיון דמדמה לה לבוגרת דאטו לבוגרת פוחתין לה מכתובתה[ח]:

אמר

עין משפט נר מצוה

ע א מיי' פי"א מהל' אישות הל"א טוש"ע אה"ע סי' סז סעי' ג:
עא ב מיי' שם הל"ג טוש"ע שם סעי' ד:
עב ג ד מיי' שם טוש"ע שם סעי' ה:
עג ה טוש"ע שם סעי' ג:

תוספות רי"ד

איתמר קטן שבא על הגדולה רב אמר עשאה מוכת עץ. פי' דכיון שהוציא בתוליה אע"ג שאין ביאתו ביאה לא גרע מעץ הנתקע וכתובתה מנה לרבנן ושמואל אמר אין מוכת עץ בבשר פי' בבשר אדם. ואי בעולה לא הויא מוכת עץ נמי לא הויא והרי היא כאילו מיעכה היא באצבעה שהממעכת בתוליה באצבעה לא הפסידה מאתים דדוקא דרוסת איש ומוכת עץ לרבנן הפסידה המאתים אבל במיעוך לא הפסידה המאתים כיון שאין כוונתה אלא שלא להצטער תחת בעלה ובמוכת עץ דפליגי רבנן משום דהוי שלא לדעתה ומיסניא בהכי. אמרי' בפ' ד' אחין כל הני מיעכות של בית ר' תמר שמן וקי"ל כשמואל בדיני: אמר רמב"ח מחלוקת כשהכיר בה. פי' כשכונסה וכתב לה כתובה היה יודע שהיא מוכת עץ דר"מ מדמי לה לבוגרת פי' דקי"ל דכלו בתוליה ואפ"ה כתובתן מאתים ורבנן מדמו לה לבעולה ור"מ אדמדמי לה לבוגרת לדמו לה לבעולה בעולה איתעביד בה מעשה (בוגרת) [בידי אדם הא] לא איתעביד בה מעשה ורבנן אדמדמו לה לבעולה לדמו לה לבוגרת בוגרת לא איתעביד בה מעשה כלל הא איתעביד בה מעשה. אבל לא הכיר בה ד"ה ולא כלום פי' שמקח טעות הוא. ורבא אסיק דבין הכיר בה ובין לא הכיר בה לר"מ כתובתה מאתים לרבנן כתובתה מנה. וקי"ל כרבנן ולא כר"מ דיחיד ורבים הלכה כרבים: **מתני'** בתולה אלמנה גרושה וחלוצה מן הנשואין כתובתן מנה ואין להן טענת בתולים. הגיורת והשבויה והשפחה שנפדו ושנתגיירו ושנשתחררו יתירות על ג' שנים ויום א' כתובתן מנה ואין להן טענת בתולים. פי' בתולה מן הנשואין וכגון שנכנסה לחופה ומת בעלה בחזקת בעולה קיימא משעה שנכנסה תחתיו וכתובתה מנה אם נשאת לאחר סתם ואין להם טענת בתולים להפסידה אותה מנה ולומר בחזקת בתולה נשאתיך והרי מקחי מקח טעות: תנו רבנן כנסה הראשון לשם נשואין ויש לה עדים שלא נסתרה או שנסתרה אלא שלא שהתה עמו כדי ביאה אין השני יכול לטעון טענת בתולים פי' להפסידה מנה הראוי לאלמנה מן הנשואין שהרי כנסה הראשון. ואע"פ שהעדים מעידין אינו יכול לטעון.

מסורת הש"ס

א) [נדה מד:], ב) [לקמן יג.], ג) לקמן יג. [טז.], ד) לקמן מו., ה) [לקמן יג.], ו) [לקמן יב: טז.], ז) [ויקרא כא], ח) ועוד נ"ל דניחא ליה טפי דלרבנן לא הכיר בה מנה דהשתא מיתוקמא מתני' וברייתא נמי כרבנן. ת"י עה"ג,

גליון הש"ס

גמ' ואמר רבא מאן דקא מותיב שפיר. שבת קכג ע"א ר"ה ו ע"ב:

מוסף רש"י

היא אומרת משארסתני נאנסתי. ואית לי מאתים (לקמן טז.).